

BAKANLIKTAN İHRACAT İKLİMİ ENDEKSİ AÇIKLAMASI:

Artışta ABD ve Avrupa'daki toparlanma etkili oldu

Ticaret Bakanlığının, İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi verilerine ilişkin açıklamasında, "Endeks, ocakta 50.6 iken, şubatta 51.1'e yükselerek son 8 ayın en yüksek seviyesine çıktı" ifadeleri kullanıldı.

ANKARA, AA

Ticaret Bakanlığı, **Istanbul Sanayi Odası (ISO)** İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'ndeki artışta, ABD'nin yanı sıra Avrupa pazarında izlenen toparlanmanın etkili olduğunu ifade etti.

Bakanlıktan, **ISO** tarafından hazırlanan Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi verilerine ilişkin açıklama yapıldı.

Açıklamada, endeksin geçen yılın ikinci yarısında denge seviyesi olan 50'nin altında seyrettiği anımsatılarak, "Endeks, ocak ayında 50,6 iken, şubatta 51,1'e yükselerek son 8 ayın en yüksek seviyesine çıktı." değerlendirilmesinde bulunuldu.

Söz konusu artışta, ABD'nin yanı sıra Avrupa pazarında izlenen toparlanmanın etkili olduğuna işaret edilen açıklamada, ancak Türkiye'nin Avrupa pazarındaki önemli ticaret ortaklarından Almanya ve Fransa'nın ekonomik aktivitesindeki daralmanın devam ettiği aktarıldı.

Açıklamada, Orta Doğu'da ise dış talep açısından güçlü görünümün korunduğu bildirilerek, şubatta ihracatın geçen yılın aynı ayına göre yüzde 13,6 artarak 21,1 milyar dolar olduğu, böylece en yüksek şubat ayı

ihracat değerine ulaşıldığı belirtildi.

Şubat ayında yıllıklandırılmış ihracatın ise 258,7 milyar dolarla rekor seviyeye yükseldiğine dikkat çekilen açıklamada, şunlar kaydedildi:

"İhracattaki artış ve ithalattaki azalış performansı sonucunda Mayıs 2023'te 122,2 milyar dolar olan yıllıklandırılmış dış ticaret açığımız, şubat itibarıyla toplam 29,2 milyar dolar azalışla yıllıkta 93 milyar dolara geriledi. Önümüzdeki dönemde uygulamaya koyduğumuz politikaların etkisiyle dış ticaretteki bu olumlu sonuçlar devam edecektir. Bir yandan

makroekonomik çerçeveyi güçlendiren adımlar atarken bir yandan da ticaret diplomamızı artırma, ihracatımızın menziline ve hacmini genişletme, ülkemizi yatırımlarda cazibe merkezi yapma konusunda çalışmalarımız devam edecektir. Kaynaklarımızın etkin, verimli ve katma değeri yüksek alanlara yönlendirilmesi büyüme kapasitemizin artırılması açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla inovasyon, yatırım, üretim, ihracat, istihdam ve adil bölüşüm, önümüzdeki dönemde temel önceliklerimiz olmayı sürdürecektir."

VERSUS

Kanyo Yıldırım
kanyoyildirim@gmail.com

Türkiye kapitalizminin milyar dolarlarla ifade edilen enerji sektörü istihai, mevcut iktisadi paradigmanın hem nedenlerinden hem de sonuçlarından biri. Şirketlerin enerji sektöründeki ciroları ve pazar payları artarken, doğa üzerindeki egemenlikleri de pekişiyor.

Türkiye kapitalizminin 'sömürülebilir' enerji piyasasına bakış

Türkiye kapitalizminin en agresif ve aç gözlü büyüme stratejisini izlediği bir dönemden geçiyoruz. Ticaret bakanının "tek yol ihracat" şeklinde sloganlaştırdığı rekabete dayalı ihracatçı modelin üretim paradigması, büyük sermaye projesini, ihtiyacı, emek ile çevre üzerinde yatkınlı da beraberinde getiriyor. İhracatçı modele göre oluşturulan ekonomi politikaları, yığılma meta üretiminin hacmini genişletirken, şirketlerin uluslararası pazarda yer almasını da kolaylaştırıyor. Anadolu'nun küresel fabrikaya dönüşümü; neredeyse her ilin ve ilçenin ihracatla ve ticaretle uluslararası meta zincirlerine eklenmesi de hızlanıyor.

İktisadi Sınırlı Dönüşüm Türkiye ihracat iklimi endeksi'ne göre, ABD ve bazı Avrupa ekonomilerinde büyümenin hızlanmasına bağlı olarak, imalat sanayii ihracatçıların talep koşulları 2024'ün ilk çeyrek ortası itibarıyla iyileşti ve endeks son sekiz ayın en yüksek seviyesine (yüzde 51) ulaştı. Rakamlara bakıldığında bu yılın ilk ayında, geçen yıl ocak ayına göre yüzde 3,6'lık artışla 20 milyar 28 milyon dolarlık ihracat yapıldı.

Ne var ki, Türkiye'nin küresel lojistik ağlarda merkez üzlemlerinden birisi olarak yapılandırılmasında, üretim hızının ve meta dolaşımının artması tek başına yeterli değil. Şirketler, yüksek kâr oranları için fiyatlarını sürekli yukarı çekerken, ücretleri ve enerji maliyetlerini minimum seviyeye düşürme arayışında. Özellikle enerjide dışa bağımlılık, yükselen maliyetler ve dış talepteki dalgalanmalar, sanayi sektöründe ve altı binimlerinde inişli çıkışlı seyre sol açan temel faktörler. OS-B'lerde faaliyet gösteren şirketler başta olmak üzere, sermayenin en önemli şikayetlerinden birisi enerji maliyetleri ve daha fazla enerji ihtiyacı. Enerji ihtiyacını karşılamak üzere palazlandırılan yenilenebilir enerji sektörünün kendisi ise, aynı zamanda sermayenin yeni değerlendirme ve yatırım alanlarının başında geliyor.

KİM İÇİN ELEKTRİK?

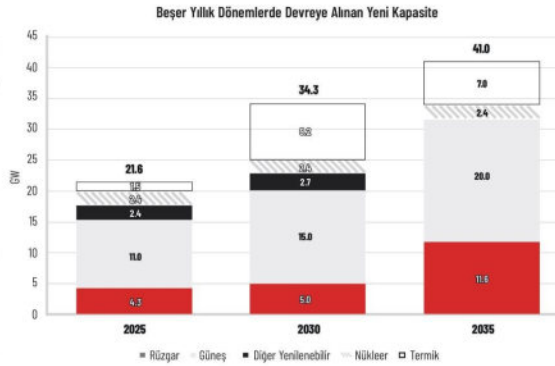
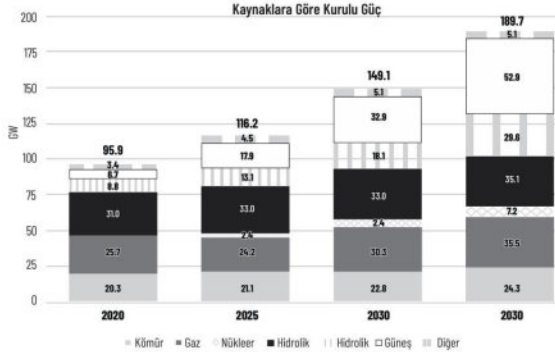
ELDER tarafından hazırlanan bir rapora göre 2022 yılında toplam tüketimin yüzde 42,75'ünü sanayi, yüzde 24,39'unu mesken, yüzde 3,72'sini tarımsal faaliyetlerle ilgilenen aboneler yaptı. 2000-2020 döneminde yılda ortalama yüzde 4,4 artarak 128 TWh'ten 306,1 TWh'e yükselen elektrik tüketiminin, 2035 yılına kadar yıllık ortalama yüzde 3,5 artarak 510,5 TWh seviyesine ulaşacağı düşünülüyor. Sanayi sektöründe yıllık yüzde 3,7'lik elektrik tüketim artışı olduğu öngörülmüyor.

YENİLEBİLİR ENERJİ PİYASASI (!)

Sanayi sektörünün artan enerji ihtiyacını karşılamak üzere oluşturulan politikaların odak noktası küresel enerji trendlerine bağlı. "Sanayide yeşil dönüşüm", "düşük karbon ekonomisine geçiş", "sıfır karbon" şeklinde anılan politikalar, uluslararası ölçekte yenilenebilir enerji piyasasının büyüklüğüyle doğru orantılı. Düşük karbonlu yenilenebilir enerji teknolojilerine yapılan küresel yatırımların toplamı 2023 yılında 1,77 trilyon dolara ulaştı.

Küresel kapitalizme her açıdan mutlak biçimde entegre olmuş Türkiye'nin enerji sektörünü ve bununla ilgili kamu politikalarını belirleyen, 2030 yılına kadar yenilenebilir enerjide yüzde 4 ile 6 trilyon dolar arasında yapılması planlanan yatırım pastasıdır.

Türkiye'de yenilenebilir enerji alanında hazırlanan 2023 itibarıyla yüzde 53 olan kurulu gücün payının, 2035

yılında yüzde 65'e çıkacağı tahmin ediliyor. Güneş enerjisi, yenilenebilir kurulu güç içinde yüzde 53 ile en büyük paya sahip olacak. Avrupa'da kurulu yenilenebilir enerji kapasitesi 2011'den bu yana yüzde 6,6 artarak 2022'de 765 GW'a ulaştı. Türkiye 2023 yılı sonu itibarıyla Avrupa'nın en büyük beşinci yenilenebilir enerji kurulu gücüne sahip ülke oldu.

ŞİRKETLERİN EGEMENLİĞİ

Güneş (GES), rüzgâr (RES), hidro (HES), joster-mal (JES) ve biyokütle enerji kaynaklarından müteşekkil yenilenebilir enerji piyasasında baskın geçen rakamlar, hem enerji üretim yapısını hem de piyasaya dahil olmak isteyen şirketlerin kompozisyonunu değişikliğe uğrattı. İnşaat, turizm, metal, madencilik gibi farklı sektörlerde faaliyet gösteren şirketler bu alana yatırımlarını yoğunlaştırıyor.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2023 yılı "enerji yatırımları" verileri incelendiğinde sektörün büyüklüğü daha net gözler önüne seriliyor. Lisanslı elektrik üretim tesisi yatırımlarının kurulu güce göre dağılımında yüzde 33,14 ile HES, yüzde 33,04 ile RES, yüzde 16,52 ile GES, yüzde 13,82 ile biyokütle yer alıyor.

2023 yılı sonu itibarıyla Enerji Sa, Kalyon, Sanko, Akyurt, Aydem, Hisar, Cengiz Enerji, Goodyear, JTL, Eksim, Girenç gibi şirketlere ait toplam 159 lisanslı elektrik üretim tesisi faaliyetteken; bunların 62'si GES, 48'i RES, 12'si HES, 31'i biyokütle tesisi. Şirketlere ait tesislerin 14'ü Konya'da, 2'si Denizli, 3'ü Sakarya, 5'i Bingöl, 3'ü İstanbul, 9'u Çanakkale, 7'si Karaman, 3'ü Uşak, 4'ü Balıkesir, 6'sı Kocaeli, 8'i İzmir, 4'ü Eskişehir, 4'ü Tekirdağ, 5'i Manisa, 4'ü Adana'da ve diğer illerde yer alıyor. 14 tesise Kalyon Holding, 7 tesise Enerji Sa, 6 tesise EcoGreen, 5 tesise Sanko Holding baş çekişiyor.

TEŞVİK YAĞMURU

"Temiz enerji", "sürdürülebilir ekonomi" ve çevre" şeklinde "yeşil kapitalizm" demagogyyle aklan; güneş ışığını, rüzgârı, derinci metalaştırarak sermayenin hizmetine sunan yenilenebilir enerji sektörü, mutlak sömürünün ifadesidir. GES, RES, HES, JES alanlarında sermayenin merkezleşmesi ve yoğunlaşması neticesinde son 10 yılda Türkiye yenilenebilir enerji kapasitesi bakımından dünyada 12. sıraya çıktı.

Kasım 2022 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan mevzuat değişikliklerinin ardından Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuna (EPDK) 252 bin megawatt aşan depolamalı RES ve GES yatırım başvurusu yapıldı. EPDK Başkanı Mustafa Yılmaz, 2023-2028 dönemi için kurulu gücü 260 bin megawatt aşan 5 bin 968 depolamalı RES ve

GES ön lisans başvurusu aldıklarını söyledi. EPDK tarafından verilen ön lisansların sahadaki karşılığı 35 milyar dolarlık bir sermaye nüfuzu anlamına geliyor.

Yenilenebilir enerji piyasasının hacminin genişlemesinde ekonomi politikalarının yapısı ve siyasal tercihlerin öncelikli açığı. Sektöre sağlanan çok sayıda teşvik ve destek, mevcut şirketlerin tekelleşmesini, öte yandan farklı sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerin bu alana yönelmesini hızlandırdı. Bu aşamada teşvik belgelerinin incelenmek gerekiyor.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının verilerine göre 2023 yılında teşvik belgesi alınan yatırımlar bir önceki yıla göre yüzde 13 arttı. 2022 yılında 13 bin 527 teşvik belgesi düzenlenirken, 2023 yılında bu sayı 15 bin 761'e yükseldi. Dikkat çeken busus, enerji yatırımları için düzenlenen belge sayısındaki yüzde artış, 2022'ye göre teşvik belgeleri yüzde 31,4 artışla 3 bin 765 adede, gerçekleştirilecek yatırımların tutarı da reel olarak yüzde 91,7 artışla 261,6 milyar liraya ulaştı. Toplam yatırım tutarı içinde enerji sektörünün 2021'de yüzde 5,9, 2022'de yüzde 9,7 olan payı geçen yıl yüzde 18,5'e yükseldi. 2023 yılında teşvik belgesine bağlanan 1 trilyon 253,7 milyar dolarlık toplam yatırımın beşte biri (261,6 milyar lira) enerji sektörüne ait. Söz konusu enerji yatırımlarının büyük bölümü arazi ya da çatı üzeri GES ve RES projeleri. Kalyon, Tosyalı Holding, Cengiz Holding, Aydem ve Akfen gibi çok sayıda şirketin büyük ölçekli GES tarlaları kurduğu hatırlanabilir.

ACELE KAMULAŞTIRMANNIN İŞLEVİ

Yenilenebilir enerjinin sanıldığı kadar "temiz" olmadığı; sermaye birikiminin temellerinden ilkel birim eşliğinde halkı müskisizleştirerek, kamunun ortak mallarını şirketlere tahsis ederek ilerleyebildiği; acele kamulaştırma kararlarında görülebilir. Sermaye, devlet araçlarıyla toprağı müsadere ederek bu alandaki birikim sürecini hızlandırma gayretindedir.

Resmi Gazete'deki kararlar incelendiğinde 2019-2020 senelerinde GES projeleri için Van, Mersin, Şırnak ve Burdur; RES projeleri için Balıkesir, Sinop, Manisa, İzmir, Çanakkale ve Kırklareli illerini kapsayan acele kamulaştırma kararları çıktı. 2022-2023 yıllarında ise GES projeleri için Balıkesir, Sinop, Burdur, Çanakkale, Bingöl; RES projeleri için Aydın, Çanakkale, Balıkesir dahil pek çok il ve bölgeyi içeren acele kamulaştırma kararları yayımlandı.

Türkiye kapitalizminin milyar dolarlarla ifade edilen enerji sektörü istihai, mevcut iktisadi paradigmanın hem nedenlerinden hem de sonuçlarından birisidir. Şirketlerin enerji sektöründeki ciroları ve pazar payları artarken, doğa üzerindeki egemenlikleri de (Doğal kaynakların metalaştırılması) pekişmektedir. Bu da diyalektik bir yıkım, çevre ve emek gücü tahribatını kaçınılmazlaştırıyor.

1. ELDER, "Sektör Raporu 2022", s.7
2. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, "Türkiye Ulusal Enerji Planı", s.21
3. BloombergNEF, "Energy Transition Investment Trends 2024"
4. EPDK, "Enerji Sektörüne Bakış 2023", s.11
5. PwC, "Türkiye Elektrik Piyasasına Genel Bakış 2023", s.44
6. Nadi Bakır, "Enerjiye hücum, sanayi ve madende kan kayıp", Dünya Gazetesi
7. Barcu Arkan, "Güneş bedava değil", Umut-Sen